

פרק כל פסולי המוקדשין

מתניתין: א-א

ושוקלין מנה של חולין, כנגד מנה בככור. שאף על פי שאסור לשקול את בשר הבכור בליטרא מכל מקום מותר לקחת חתיכת בשר של חולין שיודע כמה משקלה, ולשקול בשר בכור כנגדה⁽¹⁾.

גמרא:

שינונו במשנה: כל פסולי המוקדשין הנאתן להקדש.

והוינו בה: אימת קמיירי?

אילימא לאחר פדיונו. וכי הנאתן להקדש? והרי הנאתן דבעלים הוא! לאותו שפדה את הקרבן מיד הקדש שהבהמה היא שלו והוא מרויח ממכירתה ביוקר.

אלא, במתניתין איירי לפני פדיונו שדמי המכירה הם להקדש.

אך אכתי תקשי אהא דקתני "נשחטין באיטליז" ואם בשעת שחיטה עדיין לא נפדו הרי שוב לא יוכל למוכרו ולפדותו, דהא הא בעי "העמדה והערבה"! דבהמת הקדש אינה נפדית אלא מחיים, דכתיב "והעמיד את הבהמה לפני הכהן והערין אותה הכהן", אבל לאחר מיתה אינם נפדים. ומה התועלת שישחטו באיטליז מאחר שישארו בקדושתם?

הניחא למאן דאמר קדשי מזבה, שהוקדשו

כל פסולי המוקדשין, כל הקרבנות שנפל בהם מום, שדינם ליפדות ולצאת לחולין ומדמי הפדיה קונים קרבן אחר תמורתם, כיון שהנאתן, הנאת מכירתן, היא להקדש, שככל שימכרו יותר ביוקר הריוח יהיה להקדש —

לכן הם נמכרין באיטליז, בשוק ולא בבית, כי בשוק מחירם יקר.

וכמו כן, נשחטין באיטליז ונשקלין בליטרא, נמכרין במשקל ולא באומד, כדי שההקדש לא יפסיד, ואין חוששין לביזוי קדשים בכך שהן נמכרין כדרך בשר חולין.

דינים אלו אמורים בכל הקרבנות חוץ מן הבכור והמעשר, שנפל בהם מום, שהנאתן לבעלים. שהבכור והמעשר שנפל בהם מום אינם נפדים אלא הם של הבעלים, הבכור שייך לכהן והמעשר לישראל שעישרו, והריוח ממכירתם ביוקר הוא של הבעלים. ומשום כך, הם אינם נמכרים באיטליז ועל ידי משקל, אלא בבית ובאומד. ואף על פי שעל ידי כן הבעלים מפסידים, לפי שאין מזלזלים בקדשים למכרם באיטליז ובמשקל משום הנאת הדיוט.

מה שאין כן, פסולי המוקדשין, שהנאתן להקדש, ולכך הם נמכרים באיטליז, ובליטרא.

1. ובמעשר גם זה אסור, עיין רע"ב והפא"י, ובכ" הגרי"ז כתב שאף במעשר מותר.

ומשמע שדוקא שבפדייה הוא דאסור אבל נמכר חי, שמשבא ליד כהן יכול הכהן למכרו לאחרים [וישאר בקדושתו].

ואילו במעשר בהמה נאמר: "לא יגאל". וילפינן מהאי קרא: [לקמן לב, א] ואינו נמכר: לא חי, ולא שחוט, לא תב, ולא בעל מום. ואם כן דמעשר בהמה אינו נמכר אפילו בבית, מאי קאמר תנא דמתניתין שאינו נמכר באיטליז, דמשמע שבבית נמכר?

ואמרינן: הא מילתא, קשיא ליה לרב ששת באורתא, בלילה. ושנייה בקדמותא, ותירצה בהשכמת הבוקר, מברייתא. [ולקמן מפרש איזה ברייתא]

והכי תריץ לה: הכא, במתניתין, במעשר בהמה של יתומים עסקינן. ומשום השבת אבדה של יתומים, שאין יכולים לאכלו כולו נגעו בה, להתיר מכירתו בבית. [לקמן מפרש שהאסור אינו אלא מדרבנן וביתומים אוקמה אדאורייתא].

רב אידי, שהיה פרסיה משמשו דרב ששת הוה שמעיה מיניה את התירוץ הזה ביישוב המשנה דאיירי במעשר בהמה של יתומים.

אזל רב אידי, אמרה כבי מדרשא, ולא אמרה משמיה דרב ששת.

שמעיה רב ששת, ואיקפד על שלא אמרה בשמו.

אמר: מאן דעקיין, ליעקציה עקרבא. מי שעקצני ונשכני, שלא אמרה בשמי — יעקן על ידי עקרב. כלומר, יהא בשמתא.

והוינן בה: ורב ששת, מאי נפקא ליה מינה

למזבח ונפל בהם מום, לא היו בכלל "העמדה והערכה" [שרק בקדשי "בדק הבית" נאמר דין זה], ונפדין גם לאחר שחיטה איכא לאוקמא למתניתין שנשחטים קודם פדיונם, ונפדים לאחר שחיטה.

אלא למאן דאמר קדשי מזבח היו בכלל "העמדה והערכה", מאי איכא למימר? היכי מוקי למתניתין.

ומתצינן: אלא לעולם איירי מתניתין לאחר פדיון.

ומאי "הנאתן להקדש" והלא כבר נפדו, והם ברשות הבעלים? אדמעיקרא! כשהבעלים פודים אותם מתחילה, אז הנאתן להקדש. דכיון דשרי להו מר, דנמכרין באיטליז, ונשחטין באיטליז, ונשקלין בליטרא ועל ידי כן יקבל יותר דמים כשימכרנה, הלכך טפי ופריק מעיקרא. והיינו, כשבא לפדות את הבהמה מן ההקדש הרי הוא מוסיף על פדיונה לפי שהיא שוה לו יותר. ופירוש "הנאתן להקדש" הוא: שעל ידי שאנו מקילין עליו לאחר הפדיה כשיבוא למכרם, תהיה הנאה להקדש בשעת הפדיון.

שנינו במשנה: חוץ מן הככור והמעשר, שהנייתן לבעלים.

והוינן בה: בשלמא בכור בעל מום, באיטליז הוא דאינו מוזרבן, הא בביתיה מוזרבן.

אלא מעשר, וכי רק באיטליז הוא דאינו נמכר, הא בביתיה מוזרבן?

והתניא: בככור נאמר "אך בכור שור או בכור כשב או בכור עז לא תפדה קדש הם". וקרא בבעלים איירי שאינו יכול לפדותו.

שיאמרו הדברים בשמו?

ומשנינן: דאמר רב יהודה אמר רב: מאי דכתיב "אגורה באהלך עולמים" — וכי אפשר לו לאדם לגור בשני עולמים, ד"עולמים" משמע שני עולמות?

אלא כך אמר דוד: רבונו של עולם! יאמרו דבר שמועצה מפי בעולם הזה.

דאמר רבי יוחנן, משום רבי שמעון בן יוחי: כל תלמיד חכם שאומרים דבר שמועצה מפיו בעולם הזה, שפתיו דובכות נעות⁽²⁾ בקבר. והנאה היא לו, שהוא כאילו חי, ואם כן הרי הוא גר בשני עולמות.

ואמר רבי יצחק בר זעירא, ואמרי ליה רבי שמעון בר נזירא: מאי קראה? דכתיב "והכך כיון הטוב, הולך לדודי למישרים, דובב שפתי ישנים". נמשלו חכמים ככומר של ענבים: מזה כומר של ענבים, כלי שאוסף לתוכו את הענבים שבעה או שמונה ימים כדי שידחקו ויתבשלו, כיון שאדם נוגע בו, הרי הוא דובב, נע. אף תלמידי חכמים, כיון שאדם אומר דבר שמועצה מפיו, דובכות שפתיו בקבר! ולכן הקפיד רב ששת על רב אידי על שלא אמר שמועתו משמו.

והוינן בה: מאי ברייתא? דאמרן לעיל דרב ששת שנייה מברייתא.

ומשנינן: דתניא: מעשר בהמה של יתומים מוכרין אותו. ומעשר בהמה ששחטו, מבליעו בעורו, בחלבו ובגידיו ובקרניו.

והוינן בה: מאי קאמר?

ומשנינן: אמר אבוי הכי קאמר: מעשר בהמה של יתומים מוכרין אותו. וכיצד מוכרין אותו? מבליעים דמי הבשר בעורו ובחלבו ובגידיו ובקרניו. שאותם מותר למכור וימכרם ביוקר בשווי של כל הבהמה והבשר יתן לו במתנה.

ומדייקינן: מכלל, דמעשר בהמה דאיש גדול, להמכר בהבלעה, לא שרי.

ומקשינן: מאי שנא מהא דתנן: הלוקח לולב מחבירו בשביעית, שאין עליו קדושת שביעית כיון שהחנטה של האילן היתה בשישית, נותן לו המוכר אתרוג במתנה, לפי שאינו רשאי ללוקחו בשביעית. שהאתרוג יש עליו קדושת שביעית כיון שדינו שונה מכל האילנות בכך שהולכין בו אחר זמן הלקיטה שהיתה בשביעית. ובמוכר עם הארץ איירי שאסור לקנות ממנו פירות שביעית לפי שהדמים נתפסים בקדושת שביעית והוא אינו זהיר לשומרם בקדושה.

והוינן בה: לא רצה חבירו ליתן לו את האתרוג במתנה, מאי עביד?

ואמר רב הונא: מבליע לו דמי אתרוג בלולב. שמשלם לו עבור הלולב את שווי האתרוג והאתרוג יקבל במתנה.

מאי שנא התם דשרי למכור בהבלעה, והכא במעשר בהמה אמרו דרק של יתומים שרי, אבל דגדול לא?

ומתרצינן: התם, בשביעית, לא מוכחא מילתא שהבליע בדמי הלולב גם את האתרוג, כיון שדמי האתרוג מועטים.

אבל **הבא**, במעשר בהמה שמבליע את הבשר בדמי העור, **מוכחא מילתא** שמכר את הבשר, שהרי העור דמיו מועטים.

אמר רבא: אם כן, דרישא וסיפא איירי בענין אחד, תקשי, הא דכתב התנא גם ברישא וגם בסיפא **"מעשר בהמה" תרי זמני** — למה לזי?

אלא אמר רבא: הכי קאמר, מעשר בהמה של יתומים, מוכרין אותו כדרכו. ואין צריך להבליע את דמי בשרו בעורו.

ומעשר בהמה דגדול ששחטו, מבליעו בעורו בחלבו בגידיו ובקרניו. ובלא הבלעה אסור.

אמר רבא: מנא אמינא לה, שמותר בגדול בהבלעה וביתומים בלא הבלעה?

דכתיב במעשר בהמה: "וזהה הוא ותמורתו יהיה קודש לא וגאל". ודרשינן: **"גאולה"** דומיא ד"תמורה". **אימתי אמרה תורה שהוא עושה תמורה**, שהבהמה שאמר שתהיה תמורת המעשר חלה עליה קדושה, היינו דוקא מחיים של המעשר, שאין דין תמורה אלא מחיים.

והוא הדין: **אימתי אמרה תורה שמעשר בהמה אינו נגאל היינו דווקא מחיים**. הא לאחר שחיטה נגאל, ומותר למכרו. ורק רבנן הוא דגזרו שאסור למכור מעשר בהמה אף לאחר שחיטה אטו שיבואו למכרו לפני שחיטה.

הלכך, דוקא דבר הנישום מחיים, שנמכר

מחיים, דהיינו הבשר, שכשהבהמה נמכרת מחיים היא נישומה לפי ערך הבשר שהוא עיקר חשיבות הבהמה, גזור רבנן לאחר שחיטה אטו לפני שחיטה.

אבל דבר שאינו נישום מחיים, שאינו נכלל לב-א בחישוב מחיר השור מחיים, כגון העור והגידין, לא גזור רבנן שאסור למכרו. הלכך שרי למכור בשרו בהבלעת דמי עורו אפילו בגדול.

וביתמי, אוקמוה רבנן אדאורייתא. דמעיקר דין תורה לאחר שחיטה מותר למכור אפילו את הבשר הלכך שרינן להו למכרו אף בלא הבלעה⁽³⁾.

ואף רב שמואל בר יצחק סבר לה להא דרבא, דלאחר שחיטה מותר למכור מעשר בהמה מדאורייתא וביתמי אוקמוה אדאורייתא.

דאמר רב שמואל בר יצחק: מניין למעשר בהמה של יתומים שמוכרים אותו כדרכו? שנאמר: "רק בכל אות נפשך תזבח ואכלת בשר, כברכת ה' אלהיך אשר נתן לך". והאי קרא בפסולי המוקדשין איירי.

איזהו דבר שאין בו ברכה מחיים, שאי אפשר ליהנות ממנו מחיים אלא לאחר שחיטה? כדכתיב "תזבח ואכלת", שהרי כל פסולי המוקדשין נהנין מהם גם מחיים שאפשר למוכרן לאחר פדייה.

הוי אומר: זה מעשר בהמה. שאסור במכירה מחיים ומכל מקום לאחר שחיטה יש בו ברכה, דהיינו, שמותר למכרו, שזו היא

3. וזה מה שתירץ רב ששת על פי ברייתא זו לדין המשנה דמוכרים בשר מעשר בהמה דאיירי